

(antropologije)? Zakaj ne, ako se to na pravi način zgodi, tako da se človek postavi kot gospodar na zemlji, a ne kot pervak med živalimi na zemlji; ne bilo bi pa dobro, ko bi kdo hotel otrokom človeka anatomično razkladati, pa bi ne mogel dokazati čudapolen njegov organizem. — Od stvarjenja človeka pripoveduje povest sv. pisma, predrobno razkladanje bi javolne koristilo?

C. Vodila pri prirodopisnem podučevanju. — 1. Nauk v prirodopisji naj izobražuje serce in pamet. Naj vodi k spoznanji in ljubezni naj Višjega. Ne gre tukaj delati samo na um, tudi notranje duševno življenje naj se ogreva in pravost povzdiguje. V ta namen služijo pred vsem živi popisi v vezani ali nevezani besedi. Temu namenu pa ne nasprotuje, ako se podučuje po kakem navodu sistematično, marveč ga le pospešuje. Sistematično podučevanje in pa splošen pregled nas navdaja z občudovanjem narave, nauk se ne zgublja, ampak se zbira, in toliko lažje vodi do stvarnika. 2. Prirodopisno podučevanje se naslanja na razorovanje. Naj bolje je, ako se morejo pokazati prirodine tam, kjer se nahajajo: na polju, na travniku, v gozdu. Ker pa to ni mogoče povsod in vsaki čas, naj se pa pokažejo otrokom naravna telesa ali njih podobe v dobrih poobrazih.

Boj za oliko!

(Dalje.)

Tukaj vidimo slovečega fizikarja Ampere-ja († 1836) kako združuje s svojo učenostjo prav goreče branje cerkvenih očakah in da se vestno za smert pripravlja kakti redovnik. Slišimo, da živalo-slovci Buffon in Cuvier, rudnoslovec Broniart, prirodoslovec Biot spoznavajo z otročjim spoštovanjem katoliško vero. Volto († 1827) najdemo redno pri oltarjih.

Ako štejemo prirodoslovce, ki so se potezali za resnico sv. vere, tudi tukaj ne bomo najdlji tega, kar razglasuje gospod Büchner. Znano je, da je veliki modroslovec, morda naj večji izmed Nemcev, namreč Leibnitz, tudi bil velik matematikar in prirodoslovec. Njegove prirodoslovne, pa tudi metafizične preiskave pa se popolnoma ujemajo z njegovim verskim prepričanjem. Prav narava je, s katero v posebnem spisu pobija ateizem.

Imenujmo dalje velikega matematikarja Euler-ja († 1783). Tudi ta je na kerščanskem stališču. Da odpravlja ateizem rastoči na Francozskem, piše posebno delce z naslovom: „Ohranjenje božjega razodenja zoper nametke prostodušcev“. Velika mojstra novega zdravilstva Boerhave († 1738) in njegov učenec Albrecht žl. Haller († 1777) sta se javno spoznala za kristijana. Linne († 1778) začne svojo veliko delo: „Sistemo narave“ z besedami: „Ko sem se probudil, sem videl Boga Večnega,

„Neskončnega, Vsemogočnega in sem se začudil. Bral sem nekoliko po „njegovih stopinjah v naravi. Kakšna neizrekljiva popolnomast!“ Ne opušča prilike, da bi ne občudoval modro Previdnost v rastlinstvu, katero je tako bistroumno skušal vrediti. Tudi Oerstädt (+ 1815), izumitelj elektromagnetizma, spozna sebi za dolžnost, da vodi svoje bralce skozi naravo k Bogu.

V tem, kakor tudi v pretečenem stoletju vidimo vse resne preiskovalce na verski strani. Slišimo, kako se poganja fiziologi, kakor na pr. Müller, žl. Baer, Bischof in Wagner, za resničnost človeške duše. Vidimo, kako obsojajo kemikarji, n. pr.: Fechner, Liebig in Snell; geognosti, na pr.: Quenstedt in Harting, šarlatanizem modernega tvarinarstva. Še celo Humboldt, ki je sploh o verskih rečeh silo molčeč, vendar včasih spregovori, da zaverne tiste lahkomišelce, ki iz prirodoslovnega diletantizma napadajo jedinstvo človeškega rodu in druge verske nauke. A, da nismo presežni pri nabiranju glasov! Kar smo dosihmal navedli, bode zadosti v dokaz, da je treba izrek Büchnerjev vendar le tehtati. Tres *physici*, duo *athei*! tako se je nam naproti glasilo. Sedaj vidimo, da je to obrekovanje. Nejevera bi bila mati naravoznanstvu, tako terdijo. Videli smo, da so znajdbe, ki so oživile in okrepcale vednost in življenje v pretečenih stoletjih, izvirale iz notranjstva kerščanske vere. Preiskovanje narave razdira nazore o kerščanstvu, — tako so nam zagotavljali! Sestavili smo celo versto sijajnih in slavnih imen, kateri, prišedši iz razseznih prostorih naravskega preiskovanja, so združili se v češčenju večnega Boga in njegovega Sina, kateri se nam razodeva v kerščanstvu. Glede na glasovanje, kateremu so všteli glasove naj bolj odličnih zastopalcev kot izvedencev v naravskih vednostih, bomo iskali tvarinarstvo novega časa na drugem polji kulturne zgodovine. Spominjali se bomo, kar smo že večkrat izrekli: narava ne taji duha, ampak duh sam je, ki to dela. Narava je zrcalo, v nji se odseva misel v duhu: o božjem duhu, kateri jo je vstvaril, o človeškem duhu, ki nad njo gospodari; a tako gleda naravo le tisti, kdor jo duševno gleda in z duhom sprejema; ali pa kratko rečeno, verni človek najde povsod v naravi svojega Boga in stvarnika vseh reči. Ako se pa človeški duh v naravo zarije in v nji pozabi samega sebe, potem pa postane narava čarovno zrcalo, ki oponaša duha in duševno zavest vjame in v služnost dene. Tako je zmirom duh sam, ki se zatajuje ali se prikazuje, ki spričuje svojo imenitnost ali jo taji.

To spričevanje duha za se ali zoper se, kaže se v modroslovnih in verskih nazorih njegovega časa. Ako hočemo spoznati nazore o duhu v novejšem času in razvoj moderne duševne tajbe, ozrmo se nazaj in pogledimo na polje, po katerem se je sprehajalo novejšo modroslovje, ko se je začelo razvijati.